

Ранко КРСТАЈИЋ

ЖЕНИДБА

Те ноћи Хелена се пробудила рано, у ствари, није ни могла да заспи – само се превртала по кревету, налазећи се у оном стању између јаве и сна – али када се у прозору, између размакнутих завеса појавио пун месец, она је сасвим створила очи и, бледа и замишљена, загледала се у сјајну плоху месеца.

– Павле! – прошапутала је једва чујно и окренула се према мужу, који је спавао чврсто, загнурене главе у јастук.

– Павле! – рече Хелена, овај пут полугласно, али се Павле не помери. Из белог меканог јастука, испод навученог покривача, вирили су чуперци његове седе косе. Хелена му се савим примаче, наднесе се над њега и поче да га дрма, испочетка лагано, а онда све јаче.

Павле се прво окрену настојећи да побегне што дубље у јастук, али пошто га Хелена пробуди, он се придиже, протрља очи и промуклим сањивим гласом упита:

– Шта је?

Она међутим не рече ништа. Само се још више придиже и седе на јастук. Онда упали стону лампу и топла румена светлост разли се по соби.

– Опет сам га сањала, – рече тихо Хелена и уздахну.

– Није ваљда опет? Докле ћеш тако да ме мучиш? – рече Павле. Нека болна сенка пређе му преко лица.

– Овај пут је долазио. Седео је, ето, баш ту – рече Хелена и показа руком на фотељу која се налазила пред кревета, наспрам самог прозора.

Павле одмахну руком и зевну.

– Угаси ту лампу и спавај. Причаћемо ујутру.

– Павле! – рече Хелена. – Али ово је врло озбиљно. Морамо нешто да учинимо.

– Шта? Да запалимо свећу? – промрмља Павле и окрену се према прозору. Месец је лагано клизио између ситних беличастих облака. Бледа светлост стоне лампе оцртавала је тамне мрље на жутом абажуру.

– Павле, забога, пробуди се. Ја ово више не могу да поднесем. Он хоће да се жени!

– Да се жени?! – узвикну Павле. – Он хоће да се жени!

– Ох, боже, боже, – уздахну Хелена и покри лице длановима.

Месец је за тренутак био зашао за облаке. Ноћ је шумила као шкољка. Кроз отоврени прозор, ветар је из далека доносио песму лучких радника који су ишли на посао, а доле, на улици, чуо се оштар шум шмркова и испрекидани разговор перача улица.

– Она је доле, у сутерену – рече Хелена као да се буди из сна. – Треба да пођемо.

– Она? Ко то она?

– Па, она! – рече Хелена и погледа га љутито, готово с мржњом.

– Па шта да радимо? – упита Павле у недоумици.

– Не знам. Морамо поћи да видимо.

– Како да видимо?

– Фино. Сићи ћемо па ћемо да питамо.

– Ти ниси нормална. Шта да питамо? Кога да питамо? Не знамо ни ко станује доле.

– Свеједно. Он каже, само да пођемо. Она га доле чека.

– Али људи ће да нам се смеју. Мислиће да смо полудели. И шта да их питамо?

– Не знам. Само схвати да морамо!

– Не! Ја нећу. Ти иди и питај. Нећу да ми се људи ругају. Разумеш?

– Па добро, немој. Ја ћу. Ионако све морам сама.

– Не. Ти не разумеш. Ја...

Ти не разумеш. Увек си мислио само на себе. А њега ниси волео ни док је био жив.

– Побогу, Хелена, па он је мртав. Схвати то већ једном. Он је мртав!

– Он је још увек мој син, и ја идем. А ти спавај. Само ти спавај! – рече Хелена љутито и збаци покривач.

Бледа светлост стоне лампе обасја јој лице, болно, уморно и измучено несаницом. Павле хтеде нешто да каже, али му реч застаде у грлу; само одмахну руком па и он устаде.

– Хелена, – проговори најзад Павле. – Молим те, Хелена, седи да разговарамо. Не прави од свега лакрдију.

– За тебе је ово лакрдија, али за мене није. Он свако вече долази. Тешко му је. Пати. Разумеш ли? Каже: „Мајко, хоћу да се женим. Она ме чека доле, у сутерену“. Ја идем да видим. Све ћу им рећи. Људи смо, разумеће ме.

– Али ми никога доле не познајемо. Шта ће људи да мисле?

– Нека мисле шта хоће, брига ме.

Отворила је шифоњер и стала да претура по хаљинама које су висиле на вешалицама. Светлост лампе једва је допирала и није могла добро да види, а плашила се да упали велико светло. Најзад изабра једну црну хаљину, нешто новију од осталих.

– Ти стварно намераваш да идеш? – рече Павле и загледа се у Хелену.

– Па добро, идем онда и ја, али...

Ветар је почињао да дува и завесе на прозору лагано су подрхтавале.

Месец је већ био високо одскочио и није се више видео у дрвеном раму прозора. Негде у близини, иза зида, у цевима клокотала је вода.

У сутерену, у стану број 1, горело је пригушено светло. Мала стона лампа с плавичастим абажуром бацала је бледу болесну светлост на постељу у којој је, испод икона на зиду, лежала млада црнокоса девојка. Густе увијци тешке црне косе пали су јој низ груди, и свуда по јастуку, а лице, необично лепо, беше бледо, готово бело, као снежнобели камен гроба, а на њему почиваху два пара тешких црних трепавица, као два пара црних лептирова. Поред кревета, на изрезбареној дрвеној столици пресвученој тамноцрвеним плишом седео је лекар, пажљиво држећи руку успаване лепотице. По тој руци видело се да је девојка на умору, јер је она била већ тако чудно мртва уморна, као што никада није код живих.

Поред лекара стајале су две скрушене и утучене прилике, обузете неким немим узвишеним страхопоштовањем, и са зебњом су гледале у очи човека, као да се негде у њима одгонета једна велика света загонетка, као да се беочуг једног живота заувек затвара с лаганом дрхтавицом, у соби у којој се језиви дах вечности мешао са готово сабласном месечином. Негде сасвим позади, из мрака, допирали су равномерни откуцаји часовника.

Човек у црном најзад пусти мртву руку лепотице на покривач, скиде наочари и полако подиже главу. Жена која је стајала изнад њега стави руку на уста и, гушећи у себи врисак, само тихо зајеца. Затим, у великом страху пред начим непознатим и неизрециво страшним што је испуњавало собу, она ужаснута склизну на постељу и неколико крупних суза скотрља јој се низ лице, браду, и руке склопљене за молитву.

Прозор изнад девојчине главе, који је био само одшкринут, нагло се отвори и завесе се одједном подигоше. Чуше се нечији лагани кораци по тепиху – њихов звук беше пригушен, готово нечујан, као шум босих стопала у песку.

Управо тада на улазним вратима огласи се звонце.